

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
pentru controlul constituționalității unor dispoziții ale
Codului cu privire la contravențiile administrative

Nr.18 din 29.06.2004

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.108-111/19 din 09.07.2004

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Victor PUȘCAȘ - președinte
Alina IANUCENCO - judecător
Dumitru PULBERE - judecător
Elena SAFALERU - judecător
Ion VASILATI - judecător-raportor

cu participarea Maiei Țurcan, grefier, Vitalie Nagacevschi, Veaceslav Gribincea, reprezentanți ai autorilor sesizării, Ion Mîțu, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității art.174/1 alineatele doi, trei și patru din Codul cu privire la contravențiile administrative.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputaților în Parlament Iurie Roșca, Vlad Cubreacov, Ștefan Secăreanu, Riorita Paterău și Valentin Chilat, depusă în conformitate cu art.24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Prin decizia Curții Constituționale din 26 aprilie 2004 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația judecătorului-raportor și argumentele expuse de părți în ședință, Curtea Constituțională

a constatat:

1. Alineatele doi, trei și patru contestate din art.174/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative au următorul cuprins:

"Organizarea și desfășurarea întrunirii fără avizarea primăriei sau fără autorizația ei, precum și încălcarea condițiilor (forma, locul, timpul) desfășurării întrunirii, indicate în autorizație,

- atrage după sine aplicarea unei amenzi organizatorilor (conducătorilor) întrunirii în mărime de la douăzeci și cinci la cincizeci de salarii minime.

Neîndeplinirea de către organizatorul (conducătorul) întrunirii a obligațiilor prevăzute de lege -

atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la douăzeci la treizeci de salarii minime.

Participarea activă la întrunirea desfășurată în condițiile alineatului doi din prezentul articol -

atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la zece la cincisprezece salarii minime".

În sesizare se susține că dispozițiile legale prin care se impune obținerea prealabilă a autorizației sau avizului primăriei pentru

desfășurarea întrunirii restrîng exercițiul dreptului garantat de art.40 din Constituție. În opinia semnatarilor sesizării, introducerea sancționării administrative în redacția prevederilor art.174/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative contravine art.54 alin.(2) și (4) din Constituție, deoarece constituie o restrîngere neproportională cu situația care o determină și aduce atingere existenței dreptului la întrunire. De asemenea, ei afirmă că alineatul patru din art.174/1 nu corespunde noțiunii de lege, care presupune claritate, previzibilitate, transparență, or, expresia "participare activă" nu comportă astfel de caractere, ceea ce permite organelor de drept să o interpreteze după bunul lor plac.

2. Dreptul de a desfășura întruniri pașnice, fără nici un fel de arme este un drept fundamental al omului, consacrat în art.40 din Constituție și corelat cu art.11 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale*. Ca și alte drepturi fundamentale, acest drept are valoare universală și, potrivit art.55 din Constituție, trebuie să fie exercitat cu bună-credință, fără încălcarea drepturilor și libertăților altora. Buna-credință, ca principiu al regimului juridic, privește necesitatea exercitării corecte și oneste a drepturilor și libertăților, cu respectarea cadrului lor intrinsec de raționalitate. Acest principiu constituțional se aplică și exercițiului dreptului cetățenilor la mitinguri, demonstrații, manifestări, procesiuni sau alte întruniri.

* Tratatate internaționale, vol.1, pag.341.

Din perspectiva art.4 și art.8 alin.(1) din Constituție, Curtea observă că art.54 din Legea Supremă și art.11 din Convenția citată prevăd că exercițiul dreptului la întrunire poate face obiectul unor restrîngeri din partea statului, care, potrivit legii, constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru apărarea ordinii publice, prevenirea tulburărilor în masă și protejarea drepturilor, libertăților și demnității altor persoane.

Curtea reține că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile fundamentale, inclusiv libertatea întrunirilor (art.40), se află în concordanță cu art.54 alin.(2) din Constituție, care stipulează că exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Responsabilitatea pentru instituirea și menținerea ordinii de drept în vederea asigurării exercițiului drepturilor individului și corelarea acestor drepturi cu rigorile societății democratice revine autorităților publice (art.66 lit.c), d), f), g), l), m), o); art.72 lit.m), n); art.87; art.88 lit.c), e), f), i); art.93; art.94; art.96 alin.(1); art.102 alin.(2); art.107 alin.(1); art.108; art.109; art.111 alin.(1); art.112 alin.(1), (2); art.114; art.120; art.124 alin.(1); art.142 alin.(2) din Constituție).

Astfel, prevederile art.174/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative sancționează faptele ce atentează la modul stabilit de administrare în domeniul reglementat de Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor nr.560-XIII din 21 iulie 1995* (în continuare - Legea nr.560-XIII).

* M.O., 1995, nr.61, art.683.

3. Legea organică nr.560-XIII reglementează modul de exercitare a libertății întrunirilor, de organizare și desfășurare a mitingurilor, demonstrațiilor, manifestărilor, procesiunilor sau a altor adunări ale cetățenilor în conformitate cu dispozițiile Constituției.

Obligativitatea depunerii declarației prealabile, modul de depunere a acesteia, condițiile, locul și ora desfășurării întrunirii fac obiectul dispozițiilor art.5, 8, 9 și 11 din Legea nr.560-XIII.

Aceeași lege, în art.20 alin.(1), stipulează că organizatorul întrunirii și participanții care încalcă prevederile legii sînt trași la răspundere administrativă sau penală, în modul stabilit.

Așadar, aplicarea dispozițiilor ale art.174/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative este condiționată de încălcarea Legii nr.560-XIII, care nu a fost contestată de semnatarul sesizării și, potrivit art.7 din Codul jurisdicției constituționale, se prezumă ca fiind constituțională.

4. Constatînd că exercițiul dreptului la libertatea întrunirilor, consacrat în art.40 din Constituție și reglementat de Legea nr.560-XIII, nu poate fi supus altor restrîngerii decît celor prevăzute de această lege, Curtea subliniază că prevederile alineatelor doi, trei și patru ale art.174/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative au fost determinate de legea specială; sînt necesare pentru menținerea ordinii publice, protejarea drepturilor, libertăților și demnității altor persoane; prin caracterul răspunderii juridice, conținutul dispozițiilor și gradul sancțiunilor corespund criteriului proporționalității; fiind aplicate organizatorului (conducătorului) întrunirii care nu s-a conformat legislației, nu ating existența dreptului la libertatea întrunirilor, deoarece persoana poate să-și exercite acest drept dacă respectă legea.

Curtea nu poate fi de acord cu semnatarul sesizării, care susține că sancționarea organizatorului (conducătorului) adunării neautorizate încalcă dreptul la întrunire, întrucît, potrivit Constituției, cetățenii Republicii Moldova, beneficiind de drepturile și libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi, au obligațiile prevăzute de acestea (art.15); respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului (art.16 alin.(1)); orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime (art.20 alin.(1)); persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei (art.53 alin.(1)); infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora se reglementează prin lege organică adoptată de Parlament (art.72 alin.(1), (3) lit.n)). Mai mult ca atît, potrivit dispozițiilor constituționale cuprinse în art.54 alin.(3), nu se admite restrîngerea doar a drepturilor proclamate în art.20-24 din Legea Supremă.

Subliniind că interpretarea legilor și asigurarea unității reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării este o atribuție de bază a Parlamentului (art.66 lit.c) din Constituție), Curtea relevă că, contrar afirmațiilor din sesizare, dispozițiile art.174/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative învederează claritate, previzibilitate, transparentă și accesibilitate. Ele au fost adoptate cu respectarea dispozițiilor art.23 din Constituție. Faptul că legiuitorul nu concretizează sintagma "participare activă" din alineatul patru nu constituie un argument plauzibil pentru a deduce că dispozițiile

acestui sînt neconstituționale. Sensul acestui alineat este că nu orice participant la întrunirea ilegală poate fi sancționat pe cale administrativă, ci numai participanții activi, iar aceasta, în opinia Curții, nu aduce atingere dreptului la libertatea întrunirilor pașnice, determinarea gradului de participare, pasivă sau activă, la întrunirea desfășurată fără avizul sau autorizația primăriei revenind organelor abilitate.

Astfel Curtea constată că prevederile legale contestate sînt conforme art.40, art.54 din Constituție și în deplină concordanță cu art.11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, ratificată de Republica Moldova prin Hotărîrea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997*.

* M.O., 1997, nr.54-55, art.502

Pentru considerentele expuse, călăuzindu-se de art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.62 și art.68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Recunoaște drept constituționale prevederile alineatelor doi, trei și patru ale art.174/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative, cu modificările și completările ulterioare.

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

Președintele
Curții Constituționale

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 29 iunie 2004.
Nr.18.